

Centar igre

KRENIMO ZAJEDNO

Sanja Brajković, prof. psihologije
POU Krak po korak

Ovo je mjesto iz mojih snova jer se mogu stalno igrati. (dijete)

Rano djetinjstvo je razdoblje velikih mogućnosti za djetetov razvoj i ostvarenje potencijala, te razvoj čvrstih temelja za životnu dobrobit. Istovremeno, brojni društveni nepovoljni trendovi s kojima se obitelji danas suočavaju kao što su siromaštvo, nezaposlenost, nedovoljna dostupnost zdravstvene zaštite i socijalne brige, povećanje socijalnih nejednakosti, negativno utječu na djetetov razvoj i učenje. Neka su djeca svojim rođenjem ili zbog okolnosti u kojima žive izložena dodatnim rizičnim faktorima zbog kojih nemaju mogućnost zadovoljiti svoje potrebe i razvijati se u skladu sa svojim potencijalima, a ti se rizični faktori odnose uglavnom na razvojne teškoće, zanemarivanje, izloženost (obiteljskom) nasilju i/ili stresnim situacijama, lošu prehranu, izloženost predrasudama i niskim očekivanjima i dr. (Brajković, 2016.). Dodatno, u današnjem društvu mnoge obitelji s djecom žive na prilično izoliran način, odvojeno od drugih članova zajednice i u mnogim slučajevima od starijih članova vlastitih obitelji.

U ovim, za mnogu djecu, nepovoljnim prilikama odrastanja, mnoga

Centar igre mjesto je gdje djeca mogu sudjelovati u različitim kreativnim, zanimljivim aktivnostima s drugom djecom i odraslima i gdje članovi njihovih obitelji mogu dobiti informacije o odgoju djece, njihovom zdravlju, učenju i razvoju te gdje mogu susresti članove drugih obitelji i stručnjake.

istraživanja ističu kako kvalitetni programi i usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja imaju pozitivan učinak na svu djecu, a posebno one koji odrastaju u nepovoljnim prilikama. Istovremeno, u usporedbi sa zemljama članicama Europske unije, Republika Hrvatska nalazi se na samom začelju po obuhvaćenosti djece programima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (Matković, Dobrotić, 2018.). Postavlja se pitanje imaju li djeca koja nisu obuhvaćena RiPOO-om, a to su mahom ona koja dolaze iz ranjivih obitelji, jednake šanse za razvoj svojih potencijala.

Pučko otvoreno učilište *Korak po korak* prije nekoliko godina sudjelovalo je u istraživanju usporedbe položaja djece u različitim lokalnim zajednicama. Tijekom intervjua s donositeljima lokalnih politika, (pročelnicima odjela za odgoj i

obrazovanje ili načelnicima općina) iznenadili smo se kad su na pitanje o uslugama koje pružaju djeci koja ne pohađaju vrtić mahom reagirali iznenađenjem i odgovarali kako je njihova obaveza da financiraju vrtiće. Usredotočenost samo na financiranje formalnih usluga za rani i predškolski odgoj (vrtiće) znači usmjerenost na institucije, a ne na prava i potrebe djece, obitelji i zajednica – zaključili smo.

Neformalne usluge kao izvor kvalitetnih programa za djecu

Centar igre je jedino mjesto gdje mogu kvalitetno provoditi vrijeme u igri sa svojim djetetom. Kod kuće sam uvijek previše zauzet. (otac)

Kako bi zajednica postigla svoj puni potencijal u pružanju usluga za djecu rane i predškolske dobi, potrebno je prepoznati i vrijednost

neformalnih oblika podrške za djecu i njihove obitelji u kojima će se podržati međugeneracijsko učenje te razvoj socijalne kohezije među obiteljima različitog podrijetla ili različitih uvjeta života. Pri tome se neformalnim pristupom smatraju sve organizirane, redovite aktivnosti i usluge za djecu i njihove obitelji koje se odvijaju izvan formalnog sustava. Za razliku od formalnih usluga, koje su visoko institucionalizirane, hijerarhijski organizirane i gdje su često djeca podijeljena po dobi, neformalni oblici podrške mjesta su za spontanu igru, druženje i učenje za svu djecu i njihove obitelji bez obzira na dob. Neformalne usluge su fleksibilne i prilagodljive različitim kontekstima i potrebama različitih ciljanih skupina.

U okviru međunarodnog projekta 'TOY for inclusion', (TOY je skraćeno od engl. 'Together Old and Young', Zajedno odrasli i djeca) kao jedan od oblika neformalne podrške razvoju i učenju djece i njihovih obitelji, u Sisku je, uz vodstvo Pučkog otvorenog učilišta *Korak po korak* i u partnerstvu s Gradom Siskom, otvoren Centar igre (engl. Play Hub) 'Krenimo zajedno'. Slični su centri otvoreni u još šest europskih zemalja: Belgiji, Italiji, Latviji, Mađarskoj, Slovačkoj i Sloveniji.

Centar igre i knjižnica igračaka 'Krenimo zajedno' u Sisku

Prvo smo samo posuđivali igračke u Centru igre, ali se sada osjećamo ugodno i opušteno i gradimo odnose s drugim roditeljima. (majka)

Centar igre velik je i privlačan prostor primjeren djeci različite dobi, ali i odraslima. Centar se sastoji od dva dijela, velike prostorije za igru i druženje i knjižnice igračaka. Otvoren je dva puta tjedno, utorkom i četvrtkom od 17:00 do 20:00. Nalazi se u dijelu grada koji se zove Željazara i u kojem, zbog ekonomske krize i zatvaranja radnih mjesta, mahom žive djeca i obitelji

Kako bi zajednica postigla svoj puni potencijal u pružanju usluga za djecu rane i predškolske dobi, potrebno je prepoznati i vrijednost neformalnih oblika podrške za djecu i njihove obitelji

Roditelji i djeca u igri

Knjižnica igračaka s preko 400 igračaka i društvenih igara

srednjeg i nižeg socio-ekonomskog statusa. U blizini ovog naselja nalazi se i segregirano romsko naselje u Capraškim poljanama. Najjednostavnije rečeno, Centar igre mjesto je gdje djeca mogu sudjelovati u različitim kreativnim, zanimljivim aktivnostima s drugom djecom i odraslima i gdje članovi njihovih obitelji mogu dobiti informacije o odgoju djece, njihovom zdravlju, učenju i razvoju, te gdje mogu susresti članove drugih obitelji i različite stručnjake. Iako je početna namjera bila otvoriti Centar za djecu starosti do osme godine života, vrlo brzo je postalo jasno da

je Centar izvrsno mjesto okupljanja i nešto starije djece koja u Centra dolaze s braćom i sestrama ili s prijateljima s kojima najčešće igraju društvene igre.

Centar je otvoren u siječnju 2018. godine. U gotovo godinu dana okupio je preko 100 obitelji koje su članovi Centra. Pored toga, postoje obitelji koje nisu učlanjene u Centar (pa nemaju mogućnost posuđivanja igračaka), ali dolaze ili redovito ili neredovito. Funkcioniranje Centra omogućuju i mnogi volonteri kao što su članovi udruge mladih koja se bavi crtanjem grafita, jedna dizajnerica unutrašnjeg uređenja,

pripremili smo za vas

Temeljni principi rada Centara igre

(engl. ECEC HUBs)

Dio su zajednice:

Smješteni su u prostoru koji je dostupan lokalnom stanovništvu (djeci i obiteljima) kao i institucijama koje svojim uslugama odgovaraju na potrebe lokalne zajednice. Pristupačni su djeci i obiteljima jer su besplatni.

Osjetljivi su na lokalni kontekst i potrebe članova zajednice:

Odražavaju potrebe i interese članova zajednice. Osmišljavanje prostora i aktivnosti u Centru odvija se uz aktivno sudjelovanje članova lokalne zajednice (pružatelja usluga, obitelji, donositelja odluka na lokalnoj razini i dr.).

Potiču korištenje postojećih zajedničkih resursa:

Zbog financijske učinkovitosti, osmišljavaju se razni načini korištenja zajedničkih resursa i zajednička logistička podrška prema potrebi.

Pridonose izgradnji kapaciteta zajednice:

Podržavaju i osnažuju postojeće kapacitete u zajednici, kako grupa ljudi tako i pojedinaca, pružajući prilike za njihovo uključivanje u aktivnosti Centra i dijeljenje svojih znanja, resursa i stručnosti.

Potiču zajedničko učenje:

Prikupljaju se i dijele informacije, potiče razmjena iskustava.

Uvažavaju različitosti u zajednici:

U aktivnosti se uključuje svu djecu i odrasle koji žive u zajednici, a koji se međusobno razlikuju po dobi, rasi, kulturološkim obrascima i jeziku koji govore, te osobe sa specifičnim potrebama. Programi i aktivnosti Centra osmišljeni su tako da budu dostupni svima, a osobito marginaliziranim grupama koje žive u zajednici.

Potiču suradnju i koordinaciju među pružateljima usluga:

Različitim organizacijama i institucijama omogućuje se koordinacija i suradnja u provođenju njihovih programa i pružanju usluga u prostoru Centra.

Uključuju predstavnike zajednice u donošenje odluka:

Odluke se donose na transparentan način, dijeleći odgovornost za rad Centra igre s članovima zajednice tako što ih se potiče da sudjeluju i utvrđuju prioritete i smjernice u radu Centra.

Provodi se kontinuirana evaluacija aktivnosti:

Procjenjuje se učinkovitost i napredak rada, kao i utjecaj implementacije aktivnosti Centra na prilike unapređenja života u zajednici.

Financijski su održivi:

Uspostavljaju se mehanizmi za učinkovito i djelotvorno upravljanje financijskim sredstvima, te mehanizmi koji osiguravaju dodatne prihode za trajnu financijsku stabilnost i održivost Centra.

Centar igre u posjetu djeci iz Capraških poljana

Radionica za roditelje i djecu

učitelji i učenici osnovne škole 'Braća Bobetko' koji su obojali unutarne i vanjske zidove Centra te stanovnici iz susjedstva koji npr. doniraju igračke.

Rad Centra igre i knjižnice igračaka 'Krenimo zajedno' temelji se na četiri komplementarna načela:

- 1. Interakcija djece i odraslih.** Stvaranje mogućnosti da se odrasli i djeca zajedno zabavljaju i uče u neformalnom okruženju.
- 2. Raznolikost, jednakost i pravo na uključenost.** Poštivanje i prihvaćanje razlika i djelovanje protiv pristranosti.
- 3. Usluge za poticanje razvoja i učenja djece koje se temelje na potrebama zajednice.** Svi oblici usluga koje potiču razvoj i učenje (formalne, neformalne i neformalne) u zajednici postaju dostupni kroz informiranje i/ili uključivanje u aktivnosti Centra.
- 4. Integrirane usluge za djecu i njihove obitelji.** Uvažava se holistički pristup djeci i njihovim obiteljima koji vode cjelovite živote, a ne živote rascjepkane u različite sektore, pa se različite usluge integriraju na jednom mjestu (tzv. 'one stop' pristup).

Tijekom nedavnog posjeta Centru, naši su kolege iz Nizozemske izrazili svoje oduševljenje činjenicom da se djeca i njihove obitelji u njemu osjećaju slobodno i sigurno, kao da je to doista njihov dom. U Centru igre djecu i obitelji sa smiješkom dočekuje Refika Omerćehaić, koordinatorica koja u Centru organizira razne aktivnosti poput radionica, čitanja slikovnica, kazališnih predstava, te informativnih sastanaka i okupljanja. U Centru igre članovi obitelji kroz neformalne razgovore, dok se igraju s djecom ili pričaju s drugim odraslima, ili kroz organizirane aktivnosti mogu:

- dobiti informacije o dječjem razvoju, učenju i zdravlju, čime se povećavaju njihove roditeljske kompetencije;
- zajedno s članovima drugih obitelji sudjelovati u zajedničkom učenju, kreativnim i društvenim aktivnostima, kao i dijeliti svoje znanje, iskustvo i svjetonazore;
- bolje upoznati stručnjake različitih profila.

Djeca, koja uvijek dolaze s obiteljima, odmah pronalaze drugu djecu za igru ili se igraju sa svojim roditeljima, bakama i djedovima. Neka od njih igraju se sama. Spontanost i mogućnost izbora bitne su odlike Centra igre.

Mnoga djeca odmah po dolasku odlaze do Svjetlane Balen u knjižnicu igračkaka. U njoj obitelji koji su članovi Centra (članarina se ne plaća), mogu besplatno posuditi visokokvalitetne igračke i didaktička sredstva. Iako knjižnice igračkaka imaju dugu povijest u Europi, gdje postoje već gotovo 60 godina, u Hrvatskoj ih ima tek nekoliko. Prilika za besplatno posuđivanje igračkaka posebno je važna za djecu koja odrastaju u nepovoljnim okolnostima, koja imaju malo ili nimalo igara, igračkaka i knjiga. Posuđivanje igračkaka za neke je obitelji izraz osjetljivosti na potrebu za očuvanjem okoliša ili borbe protiv konzumerizma. Mnoge obitelji vrlo brzo nakon što osjete dobit

posuđivanja igračkaka i same doniraju vlastite dobro očuvane igračke Centru. Tijekom boravka u knjižnici roditelji mogu dobiti informaciju koje su razvojno primjerene igračke za njihovo dijete. Nakon otvaranja knjižnice, pojavila se potreba da se posuđivanje igračkaka omogući i stručnjacima koji rade s djecom, poput terapeuta, odgajatelja ili učitelja koji su također članovi Centra igre.

Centar igre kao pokretač intersektorske suradnje

Centar igre je sjajno mjesto. Većina obitelji u ovom gradu ne može si priuštiti toliko kvalitetnih igračkaka za svoju djecu. (odgajateljica)

Specifičnost i kvaliteta Centra igre leži u činjenici da su u donošenju odluka koje se temelje na potrebama zajednice uključeni različiti predstavnici zajednice. Tako je Centar igre u Sisku vođen od strane Lokalnog akcijskog tima (LAT) koji se sastoji od predstavnika vrtića, škole, gradskog muzeja, knjižnice, predstavnika lokalne zajednice (Grada) i predstavnika POU *Korak po korak*, a sve koordinira LAT koordinatorica Refika Omerćehaić. Članovi LAT-a još bi mogli biti predstavnici liječničke struke, roditelji, predstavnici nevladinih organizacija i dr. Kroz sastanke koji su se u početku odvijali jednom mjesečno, a sada se odvijaju jednom u tri mjeseca, planiraju se aktivnosti koje će organizirati u Centru, različiti načini osiguranja jednake pristupačnosti i dostupnosti Centra svoj djeci i obiteljima bez obzira na to gdje i u kakvim uvjetima živjeli, evaluira se kvaliteta rada Centra i planiraju neophodne promjene.

Tako se npr. tijekom redovitih sastanaka došlo do zaključka kako se, što zbog daljine stanovanja, što zbog nepoznavanja dobrobiti Centra za dijete, u aktivnosti Centra manje uključuju obitelji romskog podrijetla. Odlučeno je da će Centar igre svoje aktivnosti povremeno

organizirati i izvan prostora Centra. Tako su u romskom naselju Capraške poljane u nekoliko navrata organizirane različite aktivnosti za djecu i odrasle te kazališna predstava.

U rad Centra uključeni su mnogi stručnjaci različitih struka i profila, zdravstveni djelatnici, odgajatelji, psiholozi, socijalni radnici. Oni u prostoru Centra često provode radionice i/ili neformalno informiraju odrasle o uslugama koje postoje u zajednici. Na taj se način među obiteljima, ali i među djecom, izgrađuje povjerenje prema različitim institucijama u zajednici. Uključenost široke palete stručnjaka koji rade u zajednici omogućuje izgradnju veza između različitih formalnih usluga.

Nakon godinu dana uspješnog funkcioniranja u Centru igre vidimo sve veći potencijal te potrebu za otvaranjem sličnih centara igre u drugim lokalnim zajednicama. Najveći dokaz tomu su obitelji koji u Centar dolaze iz okolnih mjesta ili oni koji u Sisak dođu kao gosti i koji svrte u Centar, oduševse se i požele da takvo mjesto imaju u svom gradu.

Ako je toplo ili hladno, ako ti je dosadno ili trebaš društvo ili savjet, dođi u Centar igre 'Krenimo zajedno'. Dođi i igraj se!

Literatura:

1. Dobrotić, Ivana; Matković, Teo; Menger, Valentina (2018.): *Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj*, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Zagreb.
2. Cortellesi G., Daniel S., Kernan M., Trikick Z., i Harpley J., (2018.): *TOY for Inclusion*. ICDI. Leiden.

Za više informacija:

www.toy4inclusion.eu

https://www.facebook.com/Centar_igre_i_knjiznica_igracaka_Krenimo_zajedno/

